

HATKASSA

Väkivalta sijaishuollossa asuvien nuorten elämässä, kaduilla
ja hatkassa

Onni Westlund, Pesäpuu ry
7.11.2023

Esityksen sisältö

- Rakenteellinen väkivalta
- Väkivalta ja sijaishuolto
- Hatkaaminen
- Väkivalta kaduilla ja hatkassa
- Yhteenvedoa

Rakenteellinen väkivalta ja sijaishuolto

Rakenteellinen väkivalta pitää sisällään esimerkiksi

- epäinhimillisen ja ihmisoikeuksia loukkaavan poliittisen päätöksenteon
- lakien riittämättömän täytäntöönpanon
- vallan ja resurssien epäoikeudenmukaisen ja epäsymmetrisen jakautumisen
- ihmisryhmien syrjinnän
- ihmisoikeusloukkaukset

Väkivalta ja sijaishuolto

- Lastensuojelun sijaishuollossa asuvilla nuorilla on vanhempansa luona asuvia nuoria enemmän kokemuksia väkivallasta
- Sijaishuollossa asuvat nuoret kohtaavat väkivaltaa muita nuoria enemmän myös sijaishuollossa asumisen aikana
- Kouluterveyskysely 2023, 8.-9. luokkalaiset:
  - Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana: sijoitetut 35,3 %, muut 11,5 %
  - Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana: sijoitetut 52,1 %, muut 29,6 %
  - Kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana: sijoitetut 35,6 %, muut 8,1 %

Hatkaaminen

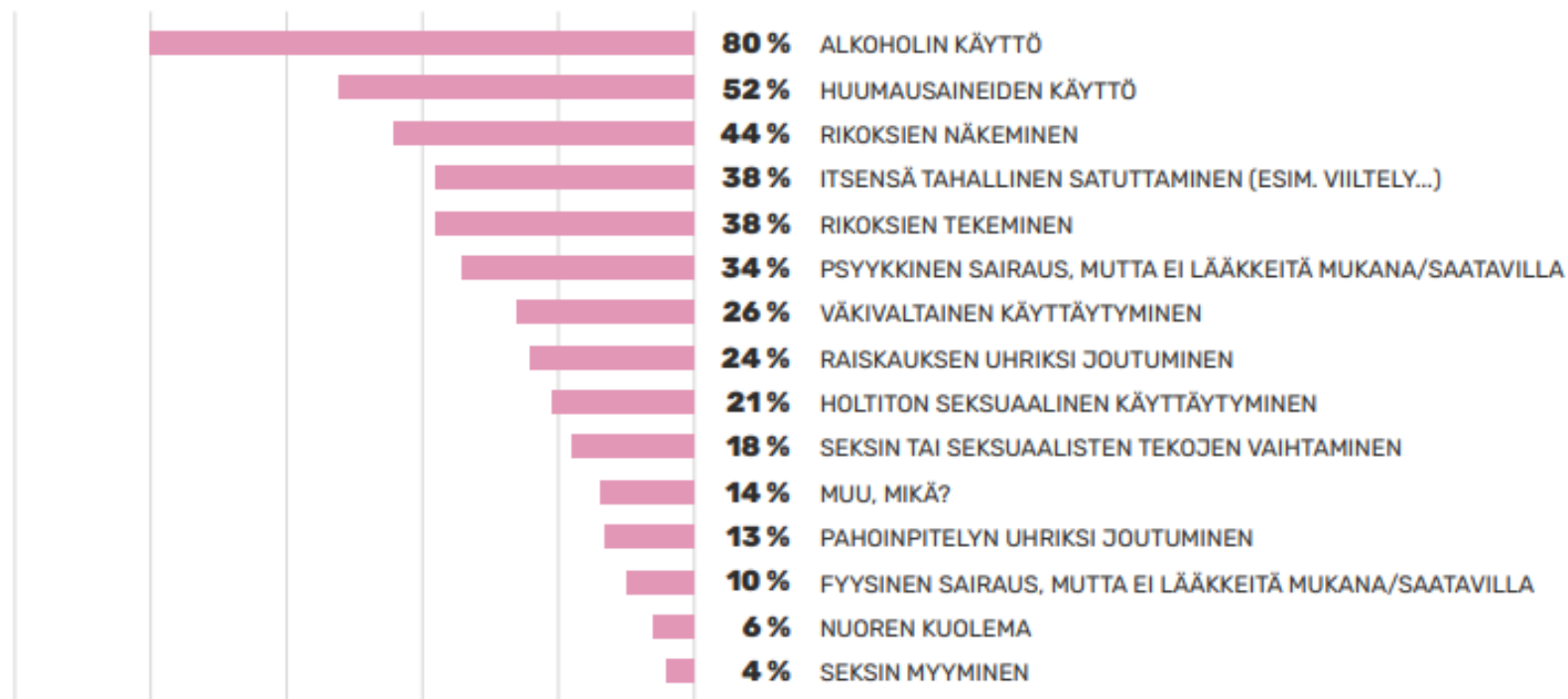
- Hatkaamisella tarkoitetaan nuoren katoamista sijaishuoltopaikasta
- Yksittäisiä hatkoja on vuosittain 3000 – 5000
- Hatkaavia nuoria on vuosittain noin 1 000
- Hatkaan työntäviä ja vetäviä tekijöitä
- Hatkaaminen on selviytymisstrategia, johon vaikuttavat yksilölliset ja ympäristöön liittyvät tekijät

Väkivalta kaduilla ja hatkassa

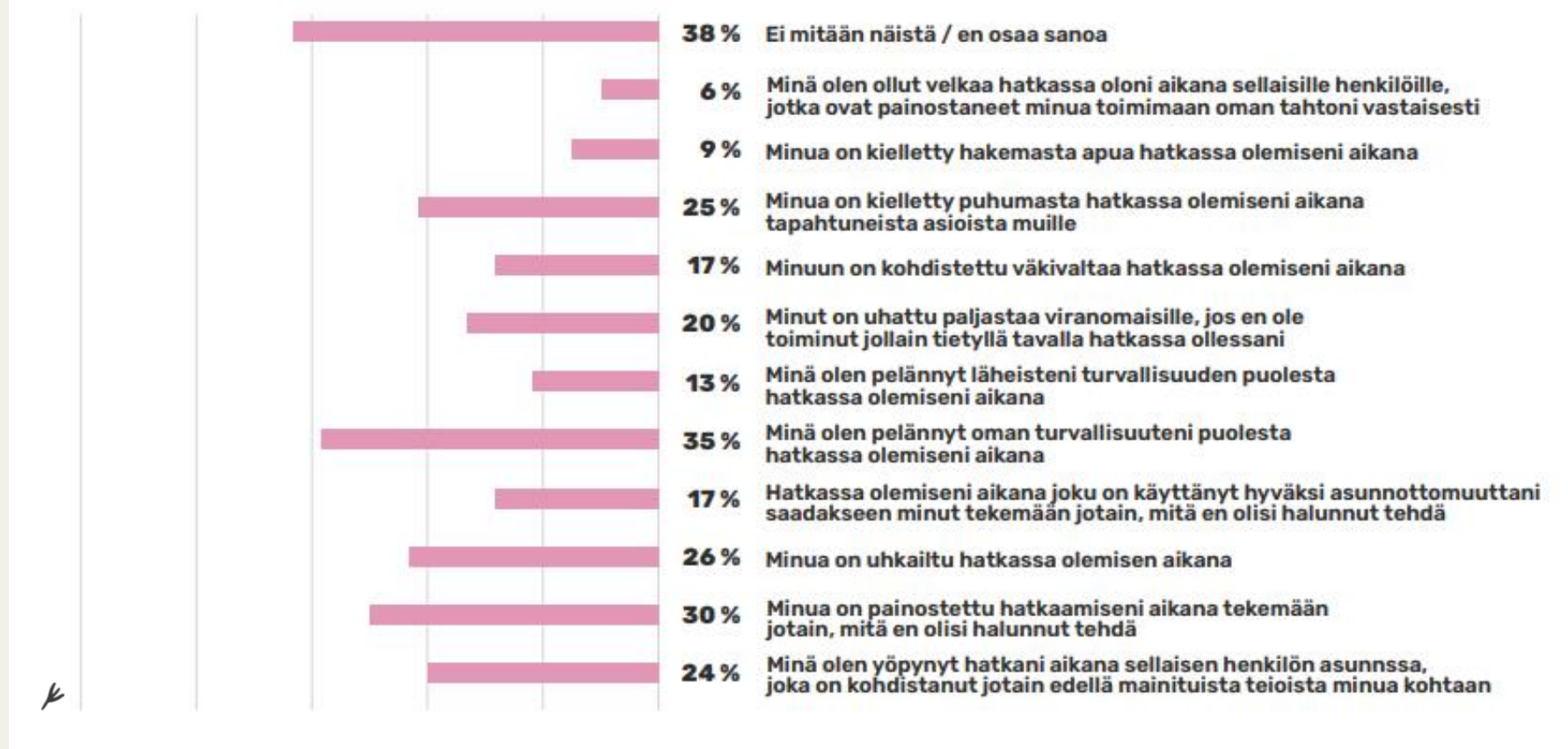
Kuva 77. Hatkassa olemisen aikana tapahtuneet asiat. Nuoret. (n=277)

Väkivalta kaduilla ja hatkassa

Kuva 81. Järjestelmällinen ja rikollinen toiminta osana nuorten hatkaamista. Nuoret. (n=277)

Muutostarpeita

- Ajattelumallien muutostarpeet
  - Miten lapset ja nuoret nähdään yhteiskunnassa, lastensuojelussa, hatkassa.
- Rakenteelliset muutostarpeet
  - Lastensuojeluun ja sijaishuoltoon tarvitaan pysyviä työntekijöitä.
    - Vaihtuvuus vaikuttaa kielteisesti mm. osallisuuteen, nuorten oikeuksien toteutumiseen, sijaishuoltopaikkojen kykyyn vastata nuorten tarpeisiin, nuorten tietoisuuteen sijoituksen syistä ja tavoitteista, lastensuojelulaitoksen ilmapiiriin sekä hatkan aikaiseen ja jälkeiseen toimintaan
  - Lainsäädäntö, ohjaus, valvonta, tutkimus, kehittäminen, koulutus, innovaatiot.
- Käyttäytymisen muutostarpeet
  - Käyttäytymistä ohjaavat ajattelumallit ja rakenteet.
  - Lisäksi mm. uudenlaiset toimintamallit ja –tavat, palvelut.

Hatkassa-hanke jatkuu

- Tieto
  - Hatkassa lapsen silmin –raportti (Lapsiasiavaltuutetun toimisto) – 12/2023
  - Oikea ote –hatkaopas – 1-3/2024
  - Opinnäytteet, muut tutkimukset
- Hyvä tulo sijaishuoltoon –hanke – 1/2024-6/2025
  - Sijoituksen alkuvaiheen työskentelymalli
  - Hatkaamisen riskiarviointi
- Paluuhaastattelumalli
  - Kokeilu vuoden 2024 aikana
- Verkkosivut (www.hatkassa.fi)
  - Nuorille, läheisille ja ammattilaisille – alkuvuosi 2024
- Kansalliset ehdotukset hatkaamiseen liittyen
  - Lainsäädäntö, tiedonhallinta, ohjaus ja valvonta
- Puheenvuorot, viestintä, vaikuttaminen, hallitusohjelma jne.

Lähteet

- Bildjuschkin ym. (2020) Väkivaltakäsitteiden sanasto. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Mielityinen ym. (2023) Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022: Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988-2022. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.
- Niemi & Eriksson (2023) Sijoitettuna asuvien peruskouluikäisten kokemuksia terveydestä, päihteistä, väkivallasta ja palveluista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Haapala ym. (2023) Hatkassa Suomessa – Kohti kansallista tilannekuvaa lastensuojelun sijaishuollosta kadonneista lapsista. Pesäpuu ry.

 Pesäpuu ry

KIITOS

Maija Haapala

p. 044 715 0211

maija.haapala@pesapuu.fi

Milja Kaijanen

p. 041 730 4797

milja.kaijanen@pesapuu.fi

Onni Westlund

p. 045 886 3326

onni.westlund@pesapuu.fi

www.pesapuu.fi

